

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ

X4.13

Στον τάφο του Αραγκόν και της Ελσας Τριολέ

Κάπου 30 χλμ. έξω από το Παρίσι, στο Σαιν Αρνάλ, στις Υβελίνες, είναι ένας παλιός νερόμυλος. Αυτός ο μύλος, αγορασμένος εδώ και, πολλά χρόνια από το ζεύγος Λουί Αραγκόν — Ελσα Τριολέ, είχε αποτελέσει το εξοχικό τους σπίτι. Το σπίτι που η Ελσα περιγράφει στο τελευταίο της βιβλίο «Τα αηδόνια σπαιίνουν την άυγη». Στο βιβλίο αυτό η ηρωίδα, μια ηλικιωμένη γυναίκα, καλεί όλους τους παλιούς φίλους της σ' ένα ανεπανάληπτο γλέντι, προβλέποντας ότι είναι η τελευταία νύχτα της ζωής της. Και το πρωί: «Τ' αηδόνια σπαιίνουν». Με τον ίδιο περίπου τρόπο, το σπίτι του Σαιν Αρνάλ γίνεται μάρτυρας του θανάτου της ίδιας της Ελσας, λίγο καιρό μετά την κυκλοφορία του βιβλίου της. Έτσι, μ' αυτό το βιβλίο κλείνει ο κύκλος των «διασταυρωμένων εκδόσεων», όπως τις ονόμαζαν η Ελσα και ο Αραγκόν,

εννοώντας την Κύπρο μας. Εξάλλου, το δράμα της Κύπρου το είχε ζήσει βαθιά ο Αραγκόν. Αμέσως μετά την εισβολή είχε γράψει σε φίλους του, εκφράζοντας την αγωνία του για την Κύπρο και την ευχή ότι το πρόβλημα θα λυθεί και ήταν από τους πρώτους που είχε δώσει το όνομά του στην οργάνωση «Φίλοι της Κύπρου». Χρησιμοποίησε το κύρος του, μάλιστα, είχε στείλει δημοσιογράφους εδώ, να γράψουν για το πρόβλημά μας το 1974.

Τον Δεκέμβριο του 1981, λίγο μετά το προφητικό του βιβλίο που εξέδωσε, «Το αντίο», έσβησε κι ο Λουί Αραγκόν και πήγε να βρει την Ελσα του, στον απείριστο τάφο στον κήπο του σπιτιού τους, στον Μύλο.

Τώρα, η ομάδα «Φίλοι του Αραγκόν και της Ελσας» μετατρέψαν το σπίτι αυτό σε Μουσείο των δυο κορυφαίων

λισμού και κατόπιν ο πιστός μέχρι το τέλος της ζωής του κομμουνιστής, που με το έργο του και τις γνώσεις του άνοιξε νέους δρόμους στη γαλλική λογοτεχνία. Η Ελσα Τριολέ, η Ρωσίδα διανοούμενη, αδελφή της Λίλυ Μπρικ, αδελφική φίλη του Μαγιακόφσκι, που μεταφυτεύθηκε με απόλυτη επιτυχία στη Γαλλία και κατόρθωσε να επιβληθεί στη δύσκολη γαλλική διανοήση, η γυναίκα που με το οξύ κριτικό της πνεύμα ήταν ο πιο άξιος συζητητής και με τη στοργή της η πιο αγαπημένη παρουσία στη ζωή του μεγάλου στοχαστή...

Στην πλάκα του τάφου χα-

λέ, με κείμενα και φωτογραφίες τους και σιγά-σιγά ο κόσμος διαλύεται κάτω από την απαλή βροχή. Κάποιοι παραπονιέται για την αδιαφορία της γαλλικής κυβέρνησης, που διάλυσε το άλλο σπίτι του Αραγκόν στο Παρίσι, στην ιστορική οδό Βαρέν, για να το κάνει κυβερνητικά γραφεία. Ένας άλλος θυμάται που ο Αραγκόν παραπονιόταν πως ο εκδότης Γκαλιμάρ τον εκμεταλλευόταν. Το τεράστιο φυσικό πάρκο γύρω από τον μύλο, που ανήκει, επίσης, στο ζεύγος, τώρα ανήκει στο Μουσείο. Το Μουσείο δεν έχει ακόμα ανοίξει, υπάρχει πλήθος υλικών που δεν έχουν καταχωρηθεί. Κι ανάμεσα

και τα τοπία... «Τα ξέρω εγώ όλ' αυτά...».

Σε κάποια αφιέρωσή του θα γράψει: «Μέσα σ' αυτό το βιβλίο η Κύπρος παίρνει τόσο μικρή θέση όση παίρνει και η καρδιά στο σώμα του ανθρώπου, ωστόσο τόσο σημαντική... ακριβώς όσο και η θέση που έχει στη Μεσόγειο».

Στο Μουσείο Αραγκόν ο επισκέπτης θα μπορεί να δει ακόμα μερικές φωτογραφίες του Αραγκόν στη Λεμεσό και στο λιμανάκι της Πάφου και θα διαβάσει επιστολές του που αναφέρονται στο νησί, όπως εκείνη που έγραψε τον Σεπτέμβριο του 1974: «Εί-

Γραφει η ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

δηλαδή ένα βιβλίο δικό του κι ένα δικό της, για πολλά χρόνια. Όταν η Ελσα πέθανε, το 1970, εκείνος άρχισε τις περιπλανήσεις. Τίποτα στον κόσμο δεν μπορούσε να αναπληρώσει τη λατρευτή του μούσα. Σ' όλα τα βιβλία του αισθάνεται τη σκιά της Ελσας. Πολλά απ' αυτά είχαν την Ελσα ακόμα και στους τίτλους. «Ο τρελλός της Ελσας», «Τα μάτια της Ελσας», «Ελσα», «Μπαλάντα για την Ελσα»...

Σε κάποια απ' τις περιπλανήσεις του, τις τελευταίες, το 1981, είχε έρθει και στην Κύπρο, φιλοξενούμενος του Παγκύπριου Συμβουλίου Ειρήνης και, παρά τα βαθιά γεράματά του, όλοι θυμούνται ακόμα την παλμώδη φιλερηνική ομιλία του και τη ζωντάνια του ανάμεσα στους νέους που έτρεχαν να του σφίξουν το χέρι. Λίγοι, ίσως, θα ξέρουν, ότι σ' ένα από τα τελευταία ποιήματά του, ίσως και το τελευταίο, ο Αραγκόν αναφέρει με πολλή αγάπη «εκείνο το νησί, που είναι ένα ακριβό ενθύμιο, που κανείς δεν μπορεί να μου το πάρει»,

δημιουργιών.

Στις 21 Ιουνίου είχαμε την εξαιρετική τύχη να βρεθούμε στο Παρίσι και να πάρουμε μέρος στο φιλολογικό μνημόσυνο της Ελσας Τριολέ, στον Μύλο.

Ήταν μια γλυκιά Κυριακή, μ' όλο που φιλόβρεχε. Το δάσος όλο ζωή, τα πουλιά, τα μικρά ζώα στο φυσικό τους περιβάλλον, απείραχτα, ήμερα. Μερικές δεκάδες άνθρωποι, οι στενοί φίλοι του ζεύγους, πήραν θέσεις μπροστά σε μια αυτοσχέδια σκηνή, άλλοι σε καρέκλες, άλλοι χάμω στο γρασιδί.

Μια ηθοποιός διάβαζε αποσπάσματα από βιβλία, κείμενα και επιστολές της Ελσας. Ένας ηθοποιός απαγγέλλε στίχους του Αραγκόν για την Ελσα. Στα ενδιάμεσα μουσική βιολοντσέλλο. Ταμάτια διάκρυσαν, η μνήμη βιάδιζε σε γνωστά μονοπάτια, όπου πρωταγωνιστούσαν οι δυο Μεγάλοι Ερωτευμένοι. Ο Αραγκόν, ο πρωτοπόρος του ντανταϊσμού, του σουρρεα-

Ένα στιγμιότυπο από το φιλολογικό μνημόσυνο της Ελσας Τριολέ.

ραγμένα μερικά λόγια της Ελσας: «Τώρα που κι οι δυο αναπαύομαστε ήσυχοι εδώ, τα βιβλία μας, διασταυρωμένα, συνεχίζουν το δρόμο που χαράξαμε...». Όλοι οι φίλοι μαζεύονται γύρω από τον τάφο. Λίγα λουλούδια, λιγότερη σιωπή... Πόσο λίγο μοιάζει αυτό το μνημόσυνο με κάτι άλλα, πομπώδη, γεμάτα στομφώδεις ομιλίες χωρίς περιεχόμενο, γεμάτα από κάθε τι άλλο εκτός από την παρουσία του τιμωμένου.

Ανάμεσά μας κυκλοφορεί το μηνιαίο περιοδικό της Ομάδας των Φίλων του Λουί Αραγκόν και της Ελσας Τριο-

τους μια μικρή θέση θα πάρει και η Κύπρος. Πρώτ' απ' όλα, οι σελίδες από το βιβλίο του Αραγκόν «Αντιμετωπίζοντας τον θάνατο» (1965), που μιλούν για την Κύπρο. «Έχω διαβάσει ό,τι μπορούσα να βρω για το νησί — θα πει κάπου ο Αραγκόν — για την ιστορία του, αλλά και για τη σημερινή πραγματικότητα, γύρισα τα μουσεία και τις βιβλιοθήκες, βρήκα φωτογραφίες και ιστορικά κείμενα». Κι όλ' αυτά για να γράψει 20 σελίδες στο μυθιστόρημά του. Μερικά χρόνια αργότερα, όταν θαρχόταν στην Κύπρο, θα ξαναθυμόταν τις περιοχές

μαί γεμάτος αγωνία για την πατρίδα σας. Ωστόσο, μην έχετε καμιά αμβολία πως το ωραίο πάντοτε θριαμβεύει στο τέλος έναντι του άσχημου και του κακού. Το ίδιο θα συμβεί και στην πατρίδα σας, το δικίο τελικά θα θριαμβεύσει...».

Ας είναι κι αυτή η στήλη, τέτιες μέρες μνήμης του δικού μας Κακού, μια ευκαιρία μνήμης για τις δυο φωτεινές προσωπικότητες του πνεύματος, τον Λουί Αραγκόν και την Ελσα Τριολέ, που γνωστάθηκαν για τον τόπο μας...